

ГЕОГРАФИЯДАН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ОЛИМПИАДА ЖАУАПТАРЫ
10 СЫНЫП
ПРАКТИКАЛЫҚ ТУР

Тапсырма 1.

Карелияда сіз «шірік тастар» сияқты құбылысты таба аласыз - қатты тозған жыныстар. Мұндай тау жыныстары бастапқы жыныстың құрылымын және сыртқы түрін сақтайды, бірақ таяқпен бір рет соққанда ыдырайды.

Көбінесе мұндай жыныстар кварцтан, дала шпатынан (ортоклаз) және слюдадан тұрады.

- 1.1 Карелия қай елдерде орналасқан? __Ресей, Финляндия__
1.2 Қай тау жынысы негізінен «шіріген тастарға» айналады? __Гранит__
1.3 Бұл құбылысты ауа-райының қандай түрі тудырды? __Химиялық__
1.4 Тау жыныстарының ыдырауын тудыратын саңырауқұлақтар мен цианобактериялардың симбиозы қалай аталады? __Қына__
1.5 Кварц пен ортоклаздан алынған осы түрдегі тозудың соңғы өнімдерін белгілеңіз:

Желденуге дейінгі минерал	Желденуден кейінгі минерал
Кварц (SiO_2)	Кварц (өзгеріссіз)
Ортоклаз ($\text{K(AlSi}_3\text{O}_8)$)	Каолинит/Саз

Бағалау критерийлері: 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 сұрақтарына дұрыс жауап үшін 2 ұпайдан, 1.4 сұраққа дұрыс жауап үшін - 1 ұпай. **Барлығы 11 ұпай.**

Тапсырма 2.

2.1 Аңғарды құра отырып, өзендер көлденең профильді игерудің бірнеше сатысынан өтеді. Өзен аңғарларының дамуындағы негізгі 3 кезеңді көрсетіңіз.

- 1: Ерте кезең/ өзен арнаның қалыптасуы
2: Жетілу кезеңі/ өзен аңғарының қалыптасуы
3: Кәрілік кезеңі/ өзен жайылмасының қалыптасуы

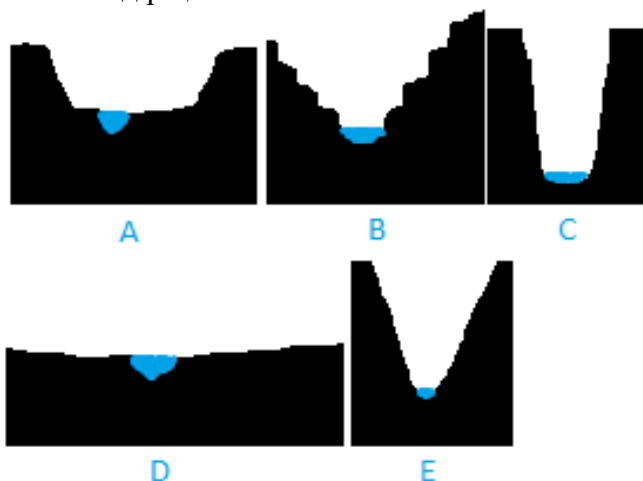
2.2. Көрсетілген даму кезеңдерінің қайсысында төменгі эрозия басым, ал қайсысында жанама/бүйірлік?

1: Төменгі/Табанғы

2: Жанама/бүйірлік эрозия

3: Жанама/бүйірлік эрозия

2.3 Төмендегі суреттегі өзен аңғарларының атауларын олардың схемалық кескінімен сәйкестендіріңіз:

A-1. қорап тәріздес алқап,

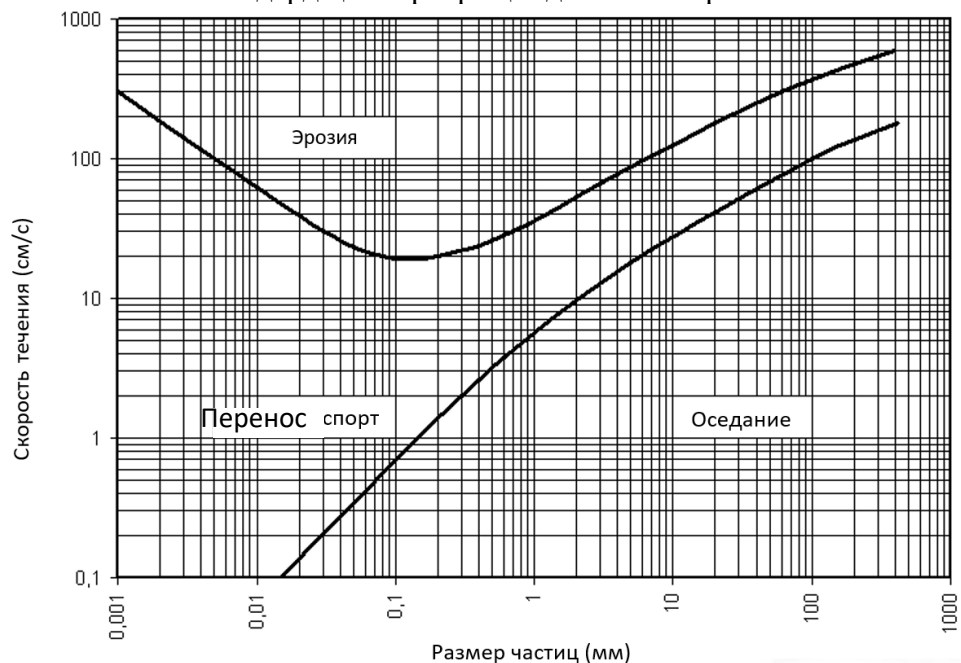
D-2. анық емес алқап,

B-3. шатқал,

C-4. сай / науа / U - тәрізді

E-5. аңғар/ V - тәрізді

2.4 Сіздердің назарларыңызда Хьюльстром

ҚИСЫҒЫ:

Бұл диаграмма ағынның жылдамдығына және шөгінді түйіршіктерінің мөлшеріне байланысты X өзеніндегі жауын-шашынның әрекетін сипаттайды.

Хьюльстром диаграммасын пайдаланып, секундына 2 дм жылдамдықпен X өзеніндегі 7 мм қиыршық тастың ең ықтимал әрекетін болжаңыз. Шеру

2.5 Өзеннің көлденең қимасы жарты шеңбер, ал өзеннің тереңдігі 150 см екені белгілі болса, X өзенінің шығыны қандай болады? Жауабыңызды SI бірліктерін пайдаланып беріңіз. $0.7065 \pm 0.01 \text{ м}^3/\text{с}$

2.6 На фото ниже изображение одной из рек мира:

Мысалы суретте көрсетілген Өзен арнасындағы бұрылыстар қалай аталады? **Меандр**

2.7 5 саны өзеннің көлденең қимасын белгілейді, оның диаграммасын төменде көруге болады. Өз біліміңізді және жоғарыда келтірілген Хюльстрем диаграммасын пайдалана отырып, ең жылдам ағынның ауданын белгілеңіз.

Дұрыс жауап критерийлері: аймақ жағалауға тиіп кетпеуі керек және оң жағалауға ауыстырылуы керек

Бағалау критерийлері: 2.1 және 2.2 тапсырмалар тармақтарындағы әрбір дұрыс жауап үшін 0,5 ұпай, 2.3 тапсырма үшін 5 ұпай, 2.4 тапсырма үшін 1 ұпай, 2.5 тапсырма үшін 2 ұпай (шеңбер формуласын дұрыс қолданғаны үшін 1 ұпай, дұрыс жауап үшін 1 ұпай), 2.6 және 2.7 тапсырмалар үшін 1 ұпай. **Барлығы 13 ұпай.**

Тапсырма 3.

Сіздерге әлемнің 6 аймағынан 6 халыққа сипаттама беріледі. Осы халықтар сөйлейтін тілге ең жақын немесе дәл тіл тобын анықтау керек. Тілдің өзін емес, семьясы атын көрсету қажет екенін ескеріңіз. Кестеде тіл тобына немесе адамдарға қатысты сурет бар.

Сипаттамасы	Сурет	Халық атауы	Тіл семьясы
<p>Бұл халық Үндістандағы бірегей одақ территориясының бөлігі ретінде аралдар тобының атауымен аттас тіл тобына біріккен алты жергілікті халықтың бірі. Басқа бес халықтан айырмашылығы, олар бөгде адамдарға жау болып, аралға жақындаған немесе қонған адамдарды өлтіреді. Туристер үшін аралға кіру жабық.</p>		<p>Сентинелдер</p>	<p>Андаман семьясы</p>
<p>Франциско Франко диктатурасы дәуірінің соңында «Эускади та аскатасуна» астыртын ұлттық ұйымы құрылды, оның мақсаты диктатурадан құтылып, Бискай шығанағы жағалауында өз мемлекетін құру болды.</p>		<p>Басктер</p>	<p>Баск семьясы/оқшау тілдер/ белгісіз тіл семьясы</p>
<p>Бұл тіл және 1,5 миллионнан астам халық өкілдері бүкіл тіл отбасына атау берген Месоамерикадағы ең үлкен өркениеттің мұрагерлері болып табылады. Бұл тілде ең танымал жұмыс «Пополь Вух» деп аталады, ол қазіргі Гватемала аумағында болған мемлекеттердің бірінің тарихын баяндайды.</p>		<p>Киче</p>	<p>Майя тілдері</p>

<p>Бұл тіл және 1,5 миллионнан астам халық өнерлері бұл тіл отбасына атау берген Месоамерикадағы ең үлкен өркениеттің мұрагерлері болып табылды. Бұл тілде ең таңымал жұмыс "Попол Вух" деп аталады, ол қазыргы Гватемала аумағында болған мемлекеттердің біреуі тарих баяндайды.</p>		<p>Афарлар</p>	<p>Кушит семьясы</p>
<p>Бұл халық геосаяси тұрғыдан бір-біріне ғасырға жуық жау болып келген екі елдің аумағында тұрады. Халық атауы «Ұжым, қауым» деген мағынаны білдіретін «Аллитхух» сөзінен шыққан деп болжанады. Ең жақын туысқан адамдар - инуиттер.</p>		<p>Алеуттер</p>	<p>Эскимос-алеут семьясы</p>
<p>Голландиялық ашушының арқасында аты аталған аралдың байырғы халқы. 1803 жылдан 1833 жылға дейін небәрі 30 жылдың ішінде аборигендер саны негізінен Еуропадан әкелінген аурулардың және британдық қоныс аударушылар биліктің келісімімен жүргізген геноцидтің салдарынан 5000-нан 300-ге дейін қысқарды.</p>		<p>Тасман немесе Палава</p>	<p>Тасман семьясы/өлі тілдер</p>

Бағалау критерийлері: Әрбір дұрыс толтырылған ұяшық үшін 1 ұпайдан. **Барлығы 12 ұпай!**

Тапсырма 4.

Кестені толтырыңыз

Қала	Аэропорт коды	Ескі атауы
Төменгі Новгород		
Ақтау		
Екатеринбург		
Бишкек		
Тараз		
Жезқазған		
Атырау		
Туркменбаши		

Әуежай кодтары: SVX, FRU, GUW, KRW, DMB, SCO, DZN, GOJ

Жауабы:

Город	Әуежай коды	Старое название
Нижний Новгород	GOJ	Горький
Ақтау	SCO	Шевченко
Екатеринбург	SVX	Свердловск
Бишкек	FRU	Фрунзе/Пишпек
Тараз	DMB	Джамбул/Жамбыл/ Әулие-ата
Жезказған	DZN	Джезказған/ Кеңгір
Атырау	GUW	Гурьев
Туркменбаши	KRW	Красноводск

Бағалау критерийлері: Әрбір дұрыс толтырылған ұяшық үшін 0,5 ұпайдан. **Барлығы 8 ұпай.**

Тапсырма 5.

Мономәдениет - бұл кейбір елдер мамандандырылған өсімдіктер. Әрбір мономәдениет үшін сәйкес елді таңдаңыз.

1) какао, 2) жержаңғақ, 3) мақта, 4) банан, 5) ваниль, 6) пальма майы

A) Сенегал, B) Буркина-Фасо, C) Индонезия, D) Мадагаскар, E) Эквадор, F) Кот-д'Ивуар

1F 2A 3B 4E 5D 6C

Бағалау критерийлері: Әрбір дұрыс жауап үшін 1 ұпайдан. **Барлығы 6 ұпай.**

**ОТВЕТЫ РЕСПУБЛИКАНСКОЙ ОЛИМПИАДЫ ПО ГЕОГРАФИИ
10 КЛАСС
ПРАКТИЧЕСКИЙ ТУР**

Задание 1.

В Карелии можно встретить такое явление как “гнилые камни” – сильно подверженные выветриванию горные породы. Подобные породы сохраняют текстуру и облик изначальной породы, но разваливаются от одного удара палкой.

Преимущественно такие породы состоят из кварца, полевого шпата (ортоклаза), и слюды.

- 1.1 В каких странах находится Карелия? Россия, Финляндия
- 1.2 Какая горная порода преимущественно превращается в “гнилые камни”?
Гранит
- 1.3 Какой тип выветривания вызвал это явление? Химическое
- 1.4 Как называется симбиоз грибов и цианобактерий, который вызывает дезинтеграцию горной породы? Лишайник
- 1.5 Отметьте итоговые продукты этого типа выветривания, получаемые из кварца и ортоклаза:

Минерал до выветривания	Минерал после выветривания
Кварц (SiO_2)	<u>Кварц (без изменений)</u>
Ортоклаз ($\text{K(AlSi}_3\text{O}_8)$)	<u>Каолинит/глина (принимать любой)</u>

Критерии оценки: За правильные ответы на вопросы 1.1, 1.2, 1.3, 1.5 по 2 балла, за вопрос 1.4 - 1 балл. Итого 11 баллов.

Задание 2.

2.1 Образовывая долину, реки проходят через несколько этапов развития горизонтального профиля. Перечислите главные 3 стадии развития речных долин.

1: Ранняя стадия/формирование реки – принимать синонимы/ответы с той же логикой

2: Стадия зрелости/ формирование речной долины – принимать синонимы/ответы с той же логикой

3: Стадия старости/ формирование поймы – принимать синонимы/ответы с той же логикой

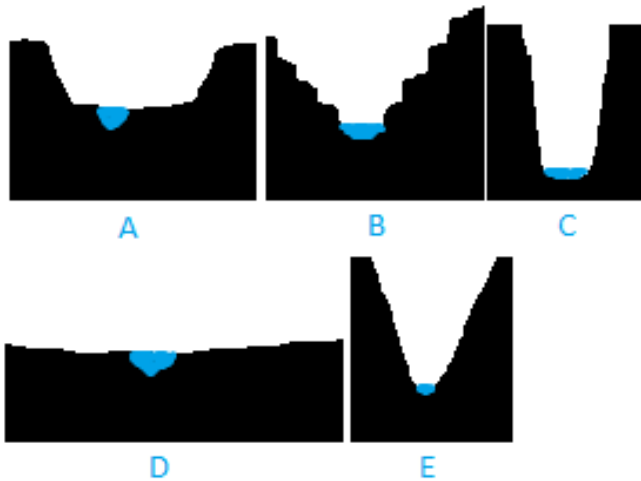
2.2 В каких из перечисленных стадий развития преобладает донная эрозия, а в каких – боковая?

1: Донная

2: Боковая

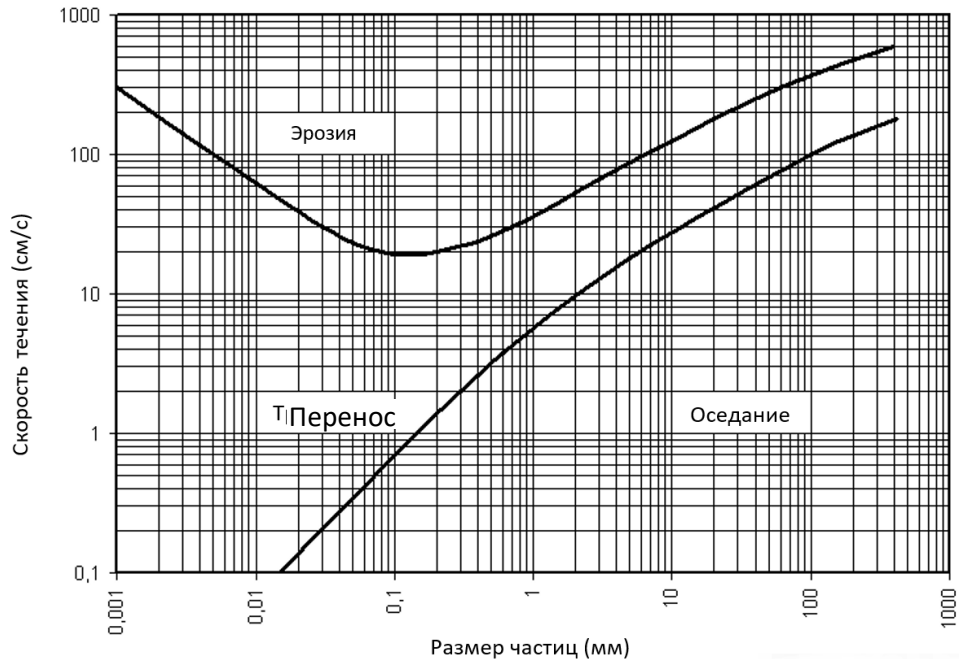
3: Боковая

2.3 Сопоставьте названия речных долин с их схематическими изображениями на рисунке ниже:

- A-1. ящикообразная долина,
- D-2. неясно выраженная долина,
- B-3. каньон,
- C-4. теснина/трог/U - образная
- E-5. Ущелье/ V - образная;

2.4 Перед вами диаграмма Хюльстрёма (Hjulstrom curve):

Данная диаграмма описывает поведение осадков в реке X в зависимости от скорости течения и размера гранул осадков.

Используя диаграмму Хюльстрёма, предскажите наиболее вероятное поведение гравия размером 7 мм в реке X со скоростью 2 дм в секунду. **Оседание**

2.5 Какой расход будет у реки X, если известно, что поперечное сечение реки является полукругом, а глубина реки – 150 см? Ответ дайте, используя единицы измерения системы СИ. **$0.7065 \pm 0.01 \text{ м}^3/\text{с}$**

2.6 На фото ниже изображение одной из рек мира:

Как называются изгибы в русле рек, пример которых вы видите на фото? **Меандры**

2.7 Цифрой 5 отмечен поперечный разрез реки, схему которого вы можете увидеть ниже. Пользуясь собственными знаниями, и диаграммой Хюльстрёма данной выше, отметьте зону наиболее быстрого течения.

Критерии для правильного ответа: зона должна не касаться берегов, и быть смещена к правому берегу

Критерии оценки: 0.5 балла за каждый правильный ответ в пунктах 1.1 и 1.2,

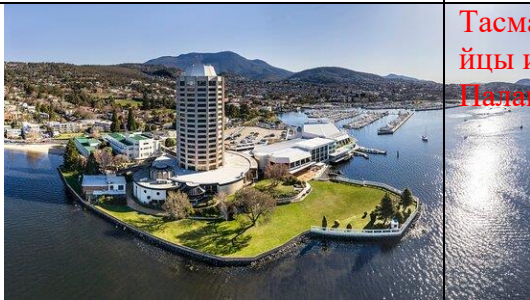
5 баллов за задание 2.3, 1 балл за задание 2.4, 2 балла за задание 2.5 (1 за правильное использование формулы круга и 1 балл за правильный ответ), 1 балл за задания 2.6 и 2.7.

Итого 13 баллов.

Задание 3.

Вам представлены описания 6 народов мира из 6 регионов мира. Вам необходимо определить ближайшую или точную языковую семью для языка, на котором разговаривают данные народы. Обратите внимание, что от вас требуется название семьи, а не самого языка. В таблице дана картинка, ассоциирующая с языковой семьей или народом.

Описание	Картинка	Название народа	Языковая семья
Этот народ является одним из шести коренных народов, которые объединяются в языковую группу, одноименную с названием группы островов в составе уникальной союзной территории в составе Индии. В отличие от других, пяти народов, они враждебно относятся к чужакам и убивали людей, которые приближались или высаживались на остров. Въезд для туристов на остров закрыт.		Сентинельцы	Андаманская семья
В конце эпохи диктатуры Франсиско Франко образовалась подпольная национальная организация «Эускади Та Аскатасуна», целью которой было освобождение от диктатуры и основание собственного государства на побережье Бискайского залива.		Баски	Баскская семья/ изолированный язык/ неизвестная семья
Этот язык и более 1.5 миллиона представителей народа являются наследниками крупнейшей цивилизации в Мезоамерике, которая и дала название всей языковой семье. Известнейшее произведение называется на этом языке называется		Киче	Майяские языки или языки Майя

<p>«Пополь-Вух», рассказывающее историю одного из государств, существовавших на территории современной Гватемалы.</p>			
<p>Носители этого языка проживают в Данакильской котловине, являющаяся геологической депрессией на Африканском Роге. С арабского языка этот народ зовут в соответствии с котловиной — Данакильцы, они считаются полукочевниками, с населением более 5 млн человек. В ответе напишите второе название народа, более известное повсеместно.</p>		<p>Афарцы</p>	<p>Кушитская семья</p>
<p>Этот народ живет на территории двух стран с геополитической точки зрения являвшимися друг-другу враждебными почти век. Предполагается, что название народа было выведено из слова «Аллитхух», обозначающее «Команду, общину». Ближайшим родственным народом считаются Инуиты.</p>		<p>Алеуты</p>	<p>Эскимосско-алеутская семья</p>
<p>Аборигенное население одноименного острова, имя которых было дано благодаря голландскому первооткрывателю. С 1803 по 1833 год, в течение всего 30 лет, число аборигенов сократилось с 5000 до 300, в основном из-за привезенных из Европы болезней и геноцида, развязанного британскими поселенцами при попустительстве властей.</p>		<p>Тасманийцы или Палава</p>	<p>Тасманийская семья/мертвые языки</p>

Критерии оценивания: за каждую, верно, заполненную ячейку по 1 баллу. **Итого 12 баллов!**

Задание 4.

Ответ:

Город	Код аэропорта	Старое название
Нижний Новгород	GOJ	Горький
Актау	SCO	Шевченко
Екатеринбург	SVX	Свердловск
Бишкек	FRU	Фрунзе/Пишпек
Тараз	DMB	Джамбул/Жамбыл/ Аулие-ата
Жезказган	DZN	Жезказган/Кенгир
Атырау	GUX	Гурьев
Туркменбаши	KRW	Красноводск

Критерии оценки: за каждую, верно, заполненную ячейку по 0,5 баллов. **Итого 8 баллов.**

Задание 5.

Монокультурами называются растения, на которых специализируются некоторые страны. Для каждой монокультуры выберите соответствующую страну.

1) какао, 2) арахис, 3) хлопок, 4) бананы, 5) ваниль, 6) масличная пальма

А) Сенегал, В) Буркина-Фасо, С) Индонезия, D) Мадагаскар, Е) Эквадор, F) Кот-д'Ивуар
1F 2A 3B 4E 5D 6C

Критерии оценки: за каждое правильное соответствие по 1 баллу. **Итого 6 баллов.**